

1) Problém vlastního vymezení tématu a smyslu práce

Předložená práce vychází z teorie produktové sémantiky a za objekt své analýzy bere troje webové stránky: ČT24, TN.CZ a Zpravodajská televize Z1. Jak se dozvídáme z pečlivě zpracovaného úvodu, chce autorka napomoci vyplnit mezeru v tuzemském výzkumu (i když – upřímně řečeno – to, že se o nějakém tématu diskutuje v zahraničí (s. 9) mi ještě nepřipadá jako plnohodnotný důvod pro jeho přenesení do našeho prostředí) a zároveň formulovat kritiku praxe webových stránek a případně i přispět konkrétními doporučeními k jejich zlepšení. Za hlavní hypotézu práce lze zřejmě považovat výchozí dohad, že sledované webové stránky představují „produktovou rodinu“ a jsou z tohoto pohledu „konzistentní“. Nicméně záměr pojednat o relativně novém mediálním prostředku – o Internetu – z pozice sémiotiky je rozhodně ocenitelný a na půdu katedry EKS patří.

2) Otázka metodičnosti přístupu

V logice tématu se jako převládající metoda uplatňuje hermeneutika, doplněná morfologickými komparacemi konkrétního materiálu.

Struktura práce je velmi přehledně a logicky vystavěna. V „Úvodu“ autorka celkem zevrubně seznamuje se smyslem a cíli své práce, formuluje hypotézu práce, představuje použité metody a seznamuje se zjištěným stavem dosavadní reflexe sledovaných problémů. V „Praktické části“ si buduje ocenitelnou podporu pro svou argumentaci. Nevynechává termíny „digitalizace“ a „Internet“. Někdy možná až v příliš širokém záběru, nicméně v jednoduchých citacích a shrnutích rekapituluje teze klasické sémiotiky (znak u Morrise, Eca a Peirce), rozdělení sémiotiky na syntaktiku, sémantiku a pragmatiku (není uvedeno autorství), model komunikace (autorství je připsáno Tondlovi!). Příhodně čtenáře seznamuje s pojetím „produktové sémantiky“ (pro odstranění možného nedorozumění v užívání pojmů „produktová sémantika“ a „produktové sémiotika“ bych doporučoval hned na počátku podkapitoly naznačit jejich vzájemný vztah, s. 29). Pojetí doporučená produktovou sémantikou (například významová hodnota materiálových kvalit) mi připadají velmi podnětná, nicméně vzbuzují ve mně i obavy z dosahu aplikace na „obrazovkové“ prostředí Internetu. Sledovaná je pochopitelně i otázka designu, kam se vejde i připomenutí „metafory“ jako významového nástroje a interaktivity. Tady už autorka rekapituluje konkrétní formální strategie webu (interakční vzory, grafiku webu). Pro účel aplikace sémiotiky na web si autorka vybrala kategorie doporučené v publikaci Smart a kol., kterými jsou typografie, struktura stránky, specifické prostředky webu, sdělení, přitažlivost a dostupnost. Je ovšem otázka, zda je to opravdu systematický nástroj.

V praktické části přistupuje autorka ke konkrétnímu materiálu, který nalézá ve třech webových zpravodajských serverech. Po poněkud – podle mého názoru – nadbytečném nebo i rozpačitém ověřování účinnosti sémiotického aparátu na webových jevech („Aplikace klasické sémiotiky“) postupuje k rozboru jednotlivých konkrétních jevů a konečnému posouzení použitelnosti a konzistence.

3) *Věcné poznámky*

Podstatnou osu práce tvoří úvaha nad „interakčními vzory“. Pokud bychom je brali jako „usnadnění pro designéry“ a možnost snadné orientace pro uživatele (s. 12), pravděpodobně bychom se minuli s důvodem jejich existence a místa v sémiotice. Zajímalo by mne, zda se autorka zamýšlela nad důvodem realizace určitých typových standardů při prezentaci jistých tříd produktů mimo jejich pragmatickou funkci a nad ambivalencí požadavku splňovat jisté konvence a přitom usilovat o výjimečnost v rámci konkurenčního boje (tj. přirozeného výběru v rámci trhu).

V podkapitole „Grafické symboly“ trochu překvapí, když po té, co autorka uvedla obšírnou definici metafory (s. 37), charakterizuje metaforu na s. 42 jako „symbolický význam“. Ani poznámka o nejednotnosti terminologie v oblasti sémiotiky u termínů „ikón“ a „ikona“ mi nepřipadá zcela případná. Jedná se o dvě různé, byť homonymní slova, jejichž význam vždy určí kontext. Naopak při definování „počítačové grafiky“ by se slušelo uvést celkem dramatickou a rychlou proměnu chápání tohoto sousloví od uměleckých děl vytvářených plottrem počítače, přes softwarové vybavení pro práci s digitalizovaným obrazem až k vlastnímu grafickému pojednání webu.

U uvádění specifických prostředků webu (s. 47), jako je „posouvání stránky“, „interaktivita“, „hypertext“, „rámy“ a „animace“ mi vadí nevyužití možnosti diskutovat a případně kritizovat absenci postižení přesné hierarchie jednotlivých jevů.

V kapitole „Aplikace klasické sémiotiky“ na s. 56 podle mne autorka přispívá k rozmlžení původního smyslu Peirceovy trichotomie ikón–index–symbol. Uvedené „indexy“ nemají nic společného, resp. soumezného (Jakobson) se svým významem – mráčky nejsou důsledkem počasí, číslice teploty opravdu neohřejí, ani podtržený text není důsledkem svého označovaného. Odkazy v hypertextu rozhodně nejsou „typickým příkladem indexů“ (s. 56), alespoň tedy ne v peirceovském smyslu, protože tu dochází k záměně důsledku za příčinu. Uvedené „indexové“ znaky nevypovídají nic o původu svého vzniku. Jedná se v zásadě o rozdíl mezi chápáním „indexu“ jako odkazu (např. v knize) a „indexu“ v sémiotice. Index coby „prst“ je ikón, resp. ikonický symbol, a nic na tom nezmění to, že na něj lze kliknout.

4) *Hodnota pramenů a poznámkového aparátu*

Literatura použitá v práci zahrnuje jednak několik základních publikací týkajících se sémiotiky, sémantiky a komunikace (Eco, Tondl, Doubravová, McLuhan, McQuail), jednak řadu článků věnovaných speciálním otázkám sledovaných v diplomní práci autorkou. Využití internetových zdrojů je v těchto případech bezpochyby oprávněné. Otázkou je, proč se některé tituly do výčtu nakonec nedostaly (např. Bignell). Poznámkový aparát je používán správně, většinou k přesunutí upřesňujícího textu a zbytných bibliografických odkazů.

5) *Jazyková stránka práce*

Jazykově dosahuje diplomní práce Zuzany Sklenářové očekávaného standardu. Formulace jsou až na malé výjimky srozumitelné a přesné. Text se drží v čtenářsky přístupné úrovni. Poněkud proto překvapí, když se do jejího textu vmísí nespisovný obrat („...Nielsen, který je všeobecně považován za web designovýho „guru“.“, s.

12). Také její argumentace o psaní Internetu s malým „i“ se poněkud míjí s jazykovou kodifikací, podle které se píšou vlastní jména s velkým písmenem.

6) Závěrečné hodnocení

Přihlédneme-li k tomu, že magisterská práce má prokázat samostatnost ve stanovení sledovaného tématu a uplatnění adekvátní metody, která může vést k určitým dílčím původním řešením, zdá se být její smysl naplněn. Práce vykazuje dostatečnou metodičnost, je napsána přijatelně odborným jazykem, správně nakládá s literaturou a pracuje i s obratně využitou vizuální oporou. Některé věcné a jazykové nedostatky její hodnotu ale podle mého soudu snižují. Pokud ovšem autorka nalezne proti mé kritice argumenty, může být hodnocena i lépe.

Práci navrhuji k obhajobě, moje hodnocení je lepší velmi dobře.

Aleš Svoboda, oponent, 26. 10. 2009

